

Ilmoitusvelvollisuudet – miten toimia Pirkanmaalla

Pirkanmaan poliisilaitos
Rikoskomisario Pasi Nieminen
4.12.2013 Sampola

Toimintaympäristö

- 1.1.2014 Pirkanmaan ja Keski-Suomen poliisilaitoksista Sisä-Suomen poliisilaitos
- Pirkanmaalla poliisitoimintaan ei käytännön muutoksia
- Poliisin kirjaamia seksuaalirikosilmoituksia Pirkanmaalla vuonna 2012:
 - aikuisiin kohdistuvia 126
 - lapsiin kohdistuvia 157

Rikoksesta ilmoittaminen

- Uusi esitutkintalaki 3. luku 1 § (voimaan 1.1.2014): "Kun esitutkintaviranomaiselle ilmoitetaan rikos tai tapahtuma, jota ilmoittaja epäilee rikokseksi, esitutkintaviranomaisen on viipymättä kirjattava ilmoitus".
- Nykyinen asetuksen tasoinen säännös muuttuu laintasoiseksi
- Sanamuodon mukaisesti varsin väljä ilmaus
- Periaatteessa "kuka tahansa voi ilmoittaa mistä tahansa"

Ilmoitusvelvollisuus

- Suomessa ei ole yleistä rikoksista ilmoittamisvelvollisuutta
- Rikoslaki 15 luku 10 §: lista vakavista rikoksista (mm. seksuaalirikoksista), joiden ilmoittamatta jättäminen ennen tekoa, kun teko vielä oli estettävissä, on rangaistavaa.
- Käytännössä ilmoituksia ei ole tehty
- Säännöksiä ilmoitusvelvollisuudesta voi löytyä eri toimijoita koskevista säännöksistä

Rikoksesta ilmoittaminen

- Seksuaalirikoksista (samoin kuin muissakin väkivaltarikoksista) ilmoittaminen ei ole ongelma kun ilmoittajalla ei ole hoito- tai asiakassuhdetta rikoksen osapuoliin.
- Aikuisiin kohdistuvissa rikoksissa ilmoittaja on usein rikoksen uhri itse tai hänen läheisensä
- Käytännön ongelmia syntyy silloin kun ilmoittamista pohtii henkilö, jota koskee VAITIOLOVELVOLLISUUS
- Lasten kohdalla tilanne on selkeä

Lastensuojelulaki 25 §:n 1 mom.

- Eri viranomaiset ja muut lasten kanssa tekemisissä olevat *"ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä"*.

Lastensuojelulaki 25 §:n 3 mom.

- "Edellä 1 momentissa tarkoitetuilla henkilöillä on velvollisuus tehdä salassapitosäännösten estämättä ilmoitus poliisille, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä lapseen kohdistunutta rikoslain (39/1889) 20 luvussa rangaistavaksi säädettyä tekoa." (voimaan 1.1.2012)
- Koskee vain seksuaalirikoksia
- Tarkoitus nopeuttaa esitutkinnan aloittamista

Aikuisiin kohdistuvat seksuaalirikokset

- Oikeus/velvollisuus ilmoittaa seksuaalirikoksesta poliisille on johdettavissa tiedonvaihtoa koskevista säännöksistä
- Eri toimijoita koskevat lukemattomat salassapitoon velvoittavat säännökset, esim. laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 24 §, potilaslaki 13 §, sosiaalihuollon asiakaslain 14 ja 15 §:t, henkilötietolaki 33 §

-
- Vaakakupin toisella puolella vaikuttaa rikosten selvittämisen tärkeys ja poliisin oikeus saada tietoja (poliisilaki 35 § ja 1.1.2014 jälkeen PolL 4:2 §)
 - Lähtökohtaisesti salassa pidettävien tietojen luovuttaminen ulkopuoliselle (myös poliisille) edellyttää aina
 - potilaan tai asiakkaan, tai hänen laillisen edustajansa suostumusta
 - lakiin perustuvaa oikeutta luovuttaa tietoja
 - Lakiin perustuva oikeus on usein epäselvä

Yhteenveto

- Ilmoituksen tekeminen poliisille ei ole muotosidonnaista
- Epäselvissä tapauksissa poliisin kanssa konsultointi on mahdollista ja toivottavaa
- Ota tällöin yhteyttä tutkinnanjohtajaan
- Jos aikuinen seksuaalirikoksen uhri ei anna suostumustaan asian ilmoittamisesta poliisille, pääsääntö on ettei näin tule myöskään tehdä.

Poliisin erityistoiveita

- Akuuteissa tapauksissa uhrin toimittaminen seksuaalirikostutkimukseen (72 tunnin sääntö)
- Lasten kohdalla ensimmäiset 24 tuntia tärkeimmät
- Lapsi seksuaalirikoksen uhrina: älä kysele enempää kuin siinä tilanteessa on pakko. Keskusteluun ei saa tulla uusia asioita tai oletuksia.
- Kirjaa muistiin tekemäsi kysymykset ja sanatarkasti lapsen kertoma

